

А. М. Авраменко

Підгайний Семен Олександрович

ПІДГАЙНИЙ Семен Олександрович (17. 04. 1907, станиця Новомінська, нині Краснодарського краю, РФ — 14. 11. 1965, м. Торонто, провінція Онтаріо, Канада) — публіцист, історик, археограф, громадсько-політичний діяч. Батько О. Підгайного. Народився в козацькій родині. Навчався на факультеті профосвіти Київського ІНО (1925—29), відвідував історичний семінар [О. Оглоблина](#) (1925—27). Досліджував білоруську політику гетьмана Б. Хмельницького. За кілька місяців до закінчення ВНЗу П. було відраховано за соціальне походження (батька й старшого брата Олександра, які брали участь у воєнних діях 1918—20, у 1922 розстріляли більшовики), проте завдяки зусиллям української професури й тодішнього керівництва інституту йому було дозволено завершити навчання. Працював науковим співробітником Музею Слобідської України у Харкові (1929—33; нині Харківський історичний музей) і викладав історію України у Харківському ІНО (1930—33), водночас навчався в аспірантурі Харківського НДІ матеріальної культури (1930—33). Член Археографічної комісії (1930—33) та позаштатний співробітник Комісії для виучування соціально-економічної історії України 18—19 ст. (1931—33) при ВУАН. За дорученням ВУАН досліджував архівні джерела у Харкові, Києві, Москві та Ленінграді (нині Санкт-Петербург). Збірка упорядкованих П. та підготовлених на початку 1930-х рр. до друку документів з історії Бахмутських, Торських і Співаковських соляних заводів 17—18 ст. (понад 500 сторінок машинопису), а також студія, присвячена становищу робітників і умовам праці на Почепівській і Шептаківській паруснополотняних мануфактурах Гетьманщини 1-ї половини 18

ст., не були надруковані через його арешт (набір праці знищений) арештований 17 січня 1933, звинувачений у членстві в підпільній організації «Союз Кубані й України» (що ніколи не існувала), засуджений до вищої міри покарання. Був ув'язнений у Соловецькому таборі особливого призначення (РФ, 1933—41), про що залишив спогади (книги «Українська інтелігенція на Соловках» та «Недостріляні»). 6 лютого 1941 повернувся у Харківську обл., але як репресованому йому відмовили у праві проживання в обласному центрі, влаштувався працювати бухгалтером в артілі «Культпраця» в м. Ізюм. Під час 2 світової війни та німецької окупації певний час був членом управи Харкова і начальником одного з районів міста. Від 1944 — на еміграції, від 1949 жив у м. Торонто (Канада). Член-засновник Української революційно-демократичної партії. Один із фундаторів Союзу українців жертв російського комуністичного терору (Торонто, 1950). Очолював Світову федерацію політв'язнів (до 1955). Автор публікацій з історії заслання та перебування української інтелігенції у соловецьких таборах, соціально-економічної історії України та історії Слобідської України 17—18 ст., українського музеєзнавства. За редакцією П. видано двотомник «The Black Deeds of the Kremlin: A White Book» («Біла книга про чорні діла Кремля», Детройт; Торонто, 1953—55), що набув широкого розголосу в різних країнах (спогади понад 350-ти осіб про злочиння більшовиків у СРСР). Редагував часопис «The New Review: A Journal of East-European History».

Основні праці

Українська інтелігенція на Соловках: Спогади 1933—1941. Новий Ульм, 1947; Т., 1999; Недостріляні. Ч. 1—2. Новий Ульм, 1949; Islands of Death. Toronto, 1953; Ukrainian National Communism // Ukrainian Review. 1959. № 7; Українська інтелігенція на Соловках. Недостріляні. К., 2008; Т., 2009.

Рекомендована література

1. [Некролог] // Нові дні [Торонто]. 1966. № 192;
2. Оглоблин О. Семен Підгайний (1907—1965) // Український історик. 1966. № 3—4;
3. Його ж. Семен Підгайний (1907—1965) // Оглоблин О. Студії з історії України: Статті і джерельні матеріали. Нью-Йорк; К.; Торонто, 1995;
4. Українська революційно-демократична партія (УРДП—УДРП): Зб. мат. і док. Чикаго; К., 1997;
5. Біляїв В. На неокраямі крилі... Д., 2003;
6. Гайовий Г. Жах соловецького потойбіччя, або Убивчі свідчення «недостріляного» українського інтелігента // Літературна Україна. 2009, 17 груд.

Бібліографічний опис:

Підгайний Семен Олександрович / А. М. Авраменко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. - К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. - Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-882308>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).